

תערוכה

למאטיס יש את האמש בבטן

בתערוכתה מנסה זויה צ'רקסקי לשקם סגנונות עבר ולהפוך את האי-מעודכנות לערך. אבל הדמויות הסכמטיות והצבעוניות השטוחה לא הופכים אותה למחדשת שפה

גליה ירב

ושם העכבה.

ניתן לתמצת את נושא התערוך צ'רקסקי היא מביאה לשיא את נוסח הציור החדש שבי חרה לה (לצד תברותיה לקבוצת 'הכרביזון החדש'). מבחינה תמטית וסגנונית זו התערוכה המהודקת ביותר שלה עד כה. אולי משום שמינון הקריקטורה הפוליטית קטן, ננטש גם הטון העוקצני שאיפיינו רבות מיצירותיה הקודמות. דווקא משום כך, התערוכה מעלה בעיקר שאלות ותהיות. צ'רקסקי ביקרה בפריז וציריך את מראות העיר. התערוכה היא במידה רבה תוצאת הביקור הזה, מחולקת לציורי שמן פיגורטיביים גדולים ולרישומים קטנים, מעין סקיצות ומתווים בטושים וצבעי מים, כולם מהשנה החולפת. על כולם החתימה בחזית, לצד תאריך

זויה צ'רקסקי, "התופרת העיפה", 2014

קל להבין מנין התשוקה לציור המתנגע לתקנות מחייבות. היא נובעת מהמצב המעיק והמתיש של האמנות העכשווית

על גדות הנהר ובשאר מלכודות התיירים, רפרודוקציות וזועה לצד פוסטרים של אדית פיאף, מין ריבועי-הבאי חצרוניים עמוסי 'אווירה' ומשיכות קולמוס מניירי-סטיות, בהם אנשים הם צליליות מפוחמות, שקוים ישרים חוצים אותם (ארכיטקטורה) וקו וויים מתעקלים מיתמרים מעליהם (ענפי עצים), אקוורל לא משוחרר, חסר תנופה, מאומץ ובלתי אוויר אשר גם כשהוא מתאר חוץ הוא מתקבל כתפנים דחוס.

זהו סגנון של ציור שטנץ בורגני מאושר המתאר צווארון כחול שורק להנאתו, שמח בחלקו, חי את חייו, ציור חצרוני המתהדר ברגי שות הומניסטית. לרגעים, ממש אפשר לדמיין את הציירת חובשת כובע ברט, מפומת שנסוך ומעתיקה יצירות מופת בלובה, כנהוג אצל חובבים לא מעודכנים. זהו העניין — צ'רקסקי מחפשת דרך להפוך את האי-מעודכנות לערך ביקורתי תקף. לדידה, נוסח הציור הזה ניצב אל מול התאורטיזציה המופרות של הציור העכשווי, כמיטו לשאט הנפש האמנותי מן ההכרח להתעכן ולחדש את השפה, והמצחיחות הנפשית המלווה את השכלול המלאכותי הכרוך בכך.

צ'רקסקי החליטה לפני זמן-מה לנטוש את מה שתפשה כאמנות קונספטואלית אירונית, כולה מורעות עצמית מייסרת והערות מטא

גמה להומנת הבגה. דמותה הנמה משורטטת ממש כאודליסק, שפחת הבית הרובצת בין כסתות, ויולאות וכדים, נציגים ארוטיים של שפע רך. כאן מגיע לשיאו המאטיסיות של צ'רקסקי — הקיים ממילא ברבים מהציורים, בצמחייה הממוסגרת בחלונות ובארנמנטיקה העשירה, בשמחת החיים הפיגורטיבית העליזה של הציורים, המסומנים לקווי מתאר נחרצים ולבצעוניות בסיסיות. החדר שבו התופרת מצויה חוזר ככמה ציורים נוספים, כל פעם מתרושטת בו סצינה ביתית אחרת. בציור הזה מתקיימת אנלוגיה ברורה למלאי-כתה של האמנית עצמה, הולמדת איך לצייר על פי דוגמאות, מהת-בוננות והעתקה.

צ'רקסקי אמנם פיתחה גרסת פוביום עכשווי משלה — ירשומי תחרורה עירונית סטייל אלברט מרקט או ראול דופי אבל ללא הפטפטת השרוטה והקלילה של הקו, או עצים להטטים נוסח קנדי נסקי המוקדם אבל בלי התנופה, מין גרסה מהודרת לתקנות האוטופיות, לשיטוטים הרגליים ולפירוק המציאות הלכידה לחווין פסיכולי. אבל בייחוד דומה הסגנון הזה לאחת ממאות חוברות ההדר"כ הטכנית: "איך לצייר מאטיס", "איך לעשות אדוארד מונה ב-10 שלבים", "איך לצבוע נוף", "אלכ" סיי פון בלנסקי למתחילים".

מהו המבט שהיא מפעילה על המהוות האורבניים? בניגוד לעבר, הפעם ציוריה הם פחות מניפוסטים חברתיים סאטיריים אודות קונפי-ליקטים מעמדיים ויותר שרטוט של קהילת שחורים עסוקה בעצמה במבט אמפתי קרוב. אלה שרבוטי רחוב על פי סכמה 'רגישה', אות-נטי', המסמנת אהבת אדם, קוד מוכר של חלופיות אימפר-סיוניסטית בלי שום עוקצנות אקספרסיוניסטית.

הנגעו לתקנות

הרישומים עשויים כמתכונות של מוכרות קישויות לרכישה, מאלה הנמכרות בהמוניהן בדוכנים

על שדה הייצור, כמו גם את זו החברתית והביקורתית, ולחזור למה שתפשה כציור ציור, לאק דמיום בטעם של פעם. בשנים האחרונות לקחה על עצמה את תפקיד משקמת סמכות היוצר ומחזירת עטרה ליושנה. מזה זמן היא מקדמת סדריום מסורתי כמין בשורה חדשה. זהו סדריום של ציור שמנותק מהדין העכשווי בעניינו, מגמה של חזרה אל ציור ציור לכאורה שהוא גם ציור-טיפש (בפרפרזה על דושאן) ואל ערכים פורמליסטיים (קו, כתם, קומפוזי-ציה, צבע, טקסטורה, איוון, דלי-לות) כקריטריונים מרכזיים לבחינתו.

זהו אכזריותם לא מתנצל, שבע רצון אפילו. ברצון הזה לייסד מחדש את האיוון-בקונבנציות מתות כרענון, היא אף מכוננת מחדש את דמות האמן לא רק כאוטונומי אלא אפילו כאותנט, כולו פנים המתבונן החוצה, מתנסה וטועה, כמו לא היה אווק לתנאים ולפית בלחצים, כאילו הסר בייקטיביות שלו לא התארגנה באמצעותם אלא באיוו דרך מיס-טית מחורה של לימוד עצמי. מק-סימום, לימוד בחברותא של קבוצת הבית שלו.

האם היא אכן ציירת מחדשת שפה או שמא פשוט נאחזת בתקנון שאבד עליה הכלח? בעיה אחת היא שצ'רקסקי לא ממש עומדת בתווי-התקן של העולם האקדמיסטי אילוי היא שואפת — הדמויות שלה סכמי טיות, הצבעוניות שטוחה והפרס-קפטיביות צפופות עד בלילות. על דיוק אנטומי אין מה לדבר. בכמה מקרים הקומיקס גובר על הכת-מיות והנפחיות הריאליסטית — בייחוד, מה לעשות, באזור המפ-

שעות. למשל, רגלי האנשים שלה הן קווים אלכסוניים הנפג שים באמצע הגוף, ביניהם משר לש ריק, בלי כשר, פהח, חבילה, גבעה, חריץ, משורטטים כדחליל-לים, כתמרורים.

בעיה נוספת היא השאלה המרחפת מעל המפעל הציורי הזה — לשם מה לשקם את סגנון נות העבר המעוקלים, והאם העי-דכון שלהם להווה מסתכם בהתי-מקדות במהגרים? ואם כן, מה אמורת צ'רקסקי על כלכלת הת-רבות שהפכה אותם (כמו את הפ-רולטריון של תחילת המאה העי-שרים) למושאי ציור אקוטיים? קל להבין מנין התשוקה לציור המתנגע לתקנות מחייבות. היא נובעת מהמצב המעיק והמתיש של האמנות כיום, מצב קפוא ומ-שפת של עוהד היסטוריה, ועוד כו המאפשרת הכל-הולך בוטה, המ-נשלת את היצירה מכל ממד של כנות וישרה. לא בטוח בכלל שפי-נתון החזרה הממולחת לתמימות יניב תשובה תקפה לאורך זמן. כר-גע הוא שלב בנינים של פאן קליל לאהבי הדיאנר.

זויה צ'רקסקי, "תערוכה חדשה", גלריה רונפלד, שביל המפעל 1 ת"א. שעות פתיחה: ימים ג'-ד: 12:00-19:00; ו': 11:00-14:00; שבת: 11:00-13:00. יום ב' בתיאום מראש. עד 7.2